

Kan de rechter op Compas varen?

Martin Heijnsbroek
zaterdag 9 juli 2016

Algoritmen inzetten voor de rechtspraak gebeurt al in de VS.

Algoritmen. Ze bepalen nu al wat mijn overlijdensverzekering kost, de korting die ik krijg op mijn onlineboodschappen en of ik wel of niet een lening bij de bank krijg. De komende decennia gaat de invloed van algoritmen alleen maar toenemen. We vinden die zelfrijdende auto nu nog spannend, maar we zullen steeds meer beslissingen aan algoritmen overlaten.

In de VS wordt zelfs de rechtspraak al beïnvloed door algoritmen. In Mecklenburg County, North Carolina, hebben ze uitgerekend welke gevangenen beter vrijgelaten kunnen worden omdat ze een laag risico voor de maatschappij vormen. Wel 40% van de gevangenen kon in 2014 naar huis, en tot nu toe lijkt dat goed te werken. President Obama pakte verleden week dan ook door met het 'Data-Driven Justice Initiative': slimme algoritmen gaan zorgen dat niet elke dief in de VS achter de tralies hoeft.

Een ander veelbesproken voorbeeld is het Compas-algoritme. Compas kan bepalen wat de kans op recidive is voor een specifieke overtreder, en helpt rechters in de VS de hoogte van de strafmaat vast te stellen.

Hoe eng je dit ook mag vinden, het heeft wel de potentie om het rechtssysteem minder afhankelijk van de opinies van individuele rechters te maken. Want hoe hard ze ook hun best doen, het blijven mensen en die kunnen onmogelijk een zuivere schatting van de kans op recidive maken.

Maar willen dit soort algoritmen dit waarmaken, dan moet je er wel op kunnen rekenen dat ze kloppen. En daar wringt helaas de schoen. Want er is nergens vastgelegd aan welke onafhankelijke controle of toetsingskader zo'n belangrijk algoritme als Compas moet voldoen. Als maatschappij lijken we de uitkomsten van algoritmen steeds meer als waarheid te zien, waarschijnlijk omdat de controle erop erg complex is.

Propublica, een non-profit-initiatief voor onafhankelijke onderzoeksjournalistiek, heeft via een 'Freedom Of Information'-verzoek de recidive-scores van 12.000 veroordeelden gekregen. Het kwam tot de conclusie dat Compas niet zuiver werkt, en onder meer de zwarte bevolking benadeelt.

Vorige maand maakte in Wisconsin een veroordeelde, Erik Loomis, bezwaar omdat de rechter aangaf dat de hoge risico-score van Compas hem een paar jaar extra cel zou kosten. De advocaat van Loomis eist nu inzage in de werking van het geheime Compas-algoritme.

De EU wil met haar nieuwe databeveiligingsrichtlijn het gebruik van algoritmen in de maatschappij reguleren. Per 2018 hebben mensen bijvoorbeeld recht op uitleg over

hoe algoritmen tot een besluit over hen zijn gekomen. Hoe dat precies gaat werken is mij nog een raadsel, maar het is wel een logische gedachte als we de werking van algoritmen in goede banen willen leiden.

